

Petra A n ý ž o v á

Disertační práce:

Mezinárodní srovnatelnost postojových škál sociálního kapitálu a politického odcizení v Evropském sociálním výzkumu

Abstrakt

Práce se zabývá metodologickým zázemím komparativních mezinárodních výzkumů, jejichž význam v současné globální době nabývá na důležitosti. Sociální vědci analyzují atraktivní mezinárodní data čím dál častěji, bohužel často bez vědomí toho, jaké úrovně srovnatelnosti tato data vlastně dosahují a jakým způsobem je s nimi tedy možné v analýze dat statisticky zacházet a dále je interpretovat v komparativní perspektivě. Tato práce představuje ekvivalenci dat jako jeden z nejdůležitějších aspektů kvality mezinárodního výzkumu a zaměřuje se speciálně na problematiku postojových škál, jejichž srovnatelnost je v komparativních výzkumech ohrožena nejvíce. Předmětem rozboru je zde konkrétně mezinárodní srovnatelnost dvou v současnosti velmi často využívaných robustních postojových škál, a to škály sociálního kapitálu a politického odcizení, tak jak jsou měřeny v Evropském sociálním výzkumu. Oba dva tyto sociálně vědní koncepty se v sociologii i politologii řadí mezi velmi významné, řadu let teoreticky pojednáváné a empiricky zkoumané sociální jevy. Nezřídka mají i reálný dopad na sociální a politickou praxi, když uvážíme, že podávají vysvětlení k povaze sociální soudržnosti a k příčinám nízké volební účasti v současných moderních společnostech. Avšak jen málokteré empirické studie doplňují své komparativní závěry statisticky ověřenou a potvrzenou úrovní srovnatelnosti těchto postojových škál, což je z metodologického hlediska nedostačující. Tato studie na základě strukturního modelování dokládá, že i v evropských zemích, které jsou si značně kulturně, historicky i sociálně blízké, lze sice komparativně porovnávat vztahy mezi těmito postojovými škálami a jinými vysvětlujícími proměnnými, nikoli však již žádné jiné jednodušší statistické ukazatele typu aritmetický průměr škály či položky, atp. Tudíž že i komparace takto robustních postojových škál má určité limity, které je nutné brát ať už v primární či sekundární analýze dat v potaz.

Klíčová slova: mezinárodní výzkum, ekvivalence, srovnávání, postojová škála, měřicí položka, strukturní modelování, Evropský sociální výzkum, sociální kapitál, politické odcizení